

litin kunta, kaavoitus

kirjaamo.iitinkunta@iitti.fi

Viite: Lausuntopyyntöne 24.2.2022

Asia: Iitti, Kausalan asemakaavan muutos hammashoitolan ja Reitalan alueella

litin Kausalassa, Kasantien ja Kausaarentien varressa on vireillä asemakaavan muutos, jonka tavoitteena on muuttaa hammashoitolan ja Reitalan kiinteistöjen käyttötarkoitukset siten, että kunta voi myydä kiinteistöt yksityiseen käyttöön. Kiinteistöillä ei ole enää käyttöä asemakaavan mukaisina julkisina rakennuksina. Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo lausuu Karttaako Oy:n laatimasta, 21.2.2022 päivätystä kaavaluonnosaineistosta seuraavaa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Suunnittelualueelta ei tunneta kiinteitä muinaisjäännöksiä. Toisaalta alueelta ei ole olemassa ajantasaisia muinaisjäännöstietoa. Viimeksi se on ollut inventoinnin kohdealueena 14 vuotta sitten, vuonna 2008, jolloin litin kunnan historiallisen ajan muinaisjäännöksiä inventoitiin. Inventointi raportissa todettiin osin suunnittelualueella sijaitsevasta Kausalan historiallisesta kylätontista, ettei vanhasta kyläasutuksesta tehty havaintoja. (*K. Vuoristo 2008: litin historiallisen ajan muinaisjäännösten inventointi*). Pääosin kylätontin alue on nykyisin rakennettua ja on varsin todennäköistä, että mahdolliset jäänteet ovat tuhoutuneet rakentamisen myötä. Näin ei ole kuitenkaan kaikkialla.

- 1) Hammashoitolan alue sijoittuu historiallisten karttojen pohjalta Kausalan historiallisen kylätontin ulkopuolelle (ks. karttaliite). On oletettavaa, ettei ko. alueella ole historialliseen kylätonttiin mahdollisesti liittyviä jäänteitä.
- 2) Reitalan kortteli sijoittuu historiallisen kylätontille (ks. karttaliite). On mahdollista, että sen rakentamattomilla alueilla (puisto) on edelleen säilynyt kylätonttiin kuuluneita, muinaismuistolain (295/1963) suojaamia jäänteitä. Museo edellyttää, että tällä alueella voimakkaampaan maankäyttöön (kuten rakentaminen, putkivedot yms.) liitetään maatöiden aikainen arkeologin suorittama valvonta. Koska kyseessä on mahdollinen muinaisjäännös, museo voi suorittaa valvonnan pyynnöstä virkatyönään, jolloin siitä ei synny kustannuksia rakennuttajalle.
 - Kaavakartan merkintä: s.
 - Määräysteksti: *Mahdollinen muinaisjäännös (osa Kausalan historiallista kylätontia): Alueella olevat esihistorialliset/historialliset rakenteet on säilytettävä. Suuremmista*

kohdetta koskevista suunnitelmista tulee neuvotella alueellisen vastuumuseon (Lahden museot) kanssa.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Kaavoitettavalla alueella on voimassa Kirkonkylän-Kausalan osayleiskaava (lainvoimainen 2014), jossa aluetta koskee kaavamääräys C: *keskustatoimintojen alue* sekä sk: *Arvokas rakennetun kulttuuriympäristön alue*. *Ympäristöä muuttavissa toimissa on otettava huomioon vaikutus maakunnallisesti tai paikallisesti arvokkaaseen rakennettuun kulttuuriympäristöön*. Yleiskaavan taustaselvityksenä on vuosina 2009–2010 laadittu rakennuskulttuuriselvitys (Lahden ammattikorkeakoulu).

Voimassa olevassa asemakaavassa (Kausalan keskusta-alue ja Ravilinnan osa-alue 2013) hammashoitolan kiinteistöä koskee kaavamääräys Y: *yleisten rakennusten korttelialue* ja sr: *Historiallisesti arvokas ja kyläkuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksen ulkonäön ominaispiirteet tulee säilyttää. Ennallistavat toimenpiteet ovat sallittuja. Muutoksista on neuvoteltava maakuntamuseon kanssa*. Kaavamuutoksessa on mukana myös Y-tontin pohjoispuolista VL- eli *lähivirkistysaluetta*. Kaavamuutoksen alustavana tavoitteena on mahdollistaa suojellulle rakennukselle monipuolinen käyttö asumiseen sekä sellaiseen yritystoimintaan, joka ei aiheuta ympäristöhäiriötä. 1920–30-luvun klassismia edustava Harjula-niminen 2-kerroksinen rapattu rakennus on alun perin ollut asuin- ja toimistokäytössä.

Reitala sijaitsee korttelialueella, jota koskee kaavamääräys YL: *julkisten lähipalvelurakennusten korttelialue*. OASissa mainittuna tavoitteena on luoda edellytykset rakennusten tarkoituksenmukaiselle käytölle ja edistää siten vaalimisen arvoisen pihapiirin säilymistä. Museo katsoo, että tämä tavoite edellyttää myös suojelumääräysten tutkimista kohteelle. Reitala on vanha maatila, jonka laajalle kiinteistölle on rakennettu 1950-luvulla kunnanvirasto ja virkailijoiden asuintalo sekä myöhemmin muita julkisia rakennuksia. Nyt kaavamuutoksen kohteena on Reitalan tilan 1900-luvun alun päärakennus pihapiireineen. Kohdetta ei ole inventoitu.

Alueellinen vastuumuseo katsoo, että Reitalan osalta tulee laatia rakennusinventointi, jonka perusteella vaalimisen arvoisen pihapiirin ja rakennusten suojelu tutkitaan. Myös Harjulan (viimeksi hammashoitola) rakennusinventoinnin tietoja on tarpeen täydentää ja suojelumääräystä tarvittaessa sen pohjalta täsmentää. Inventoinneissa huomio tulee kiinnittää kohteiden kokonaisuuteen ottaen huomioon myös pihapiirit, kuten Harjulan omenapuutarha ja Reitalaan johtava koivukuja. Museon rakennustutkija antaa ohjausta inventointien toteutuksessa riittävän laajuuden/tarkkuuden varmistamiseksi. Kaava-aineiston

rakennetun kulttuuriympäristön kuvausta, vaikutusten arviointia ja suojelumääräyksiä tulee täydentää inventointien perusteella.

Lahden museot / Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo

tutkimuspäällikkö	Liisa Koskelainen
tutkija, arkeologi	Esko Tikkala
rakennustutkija	Reetta Nousiainen

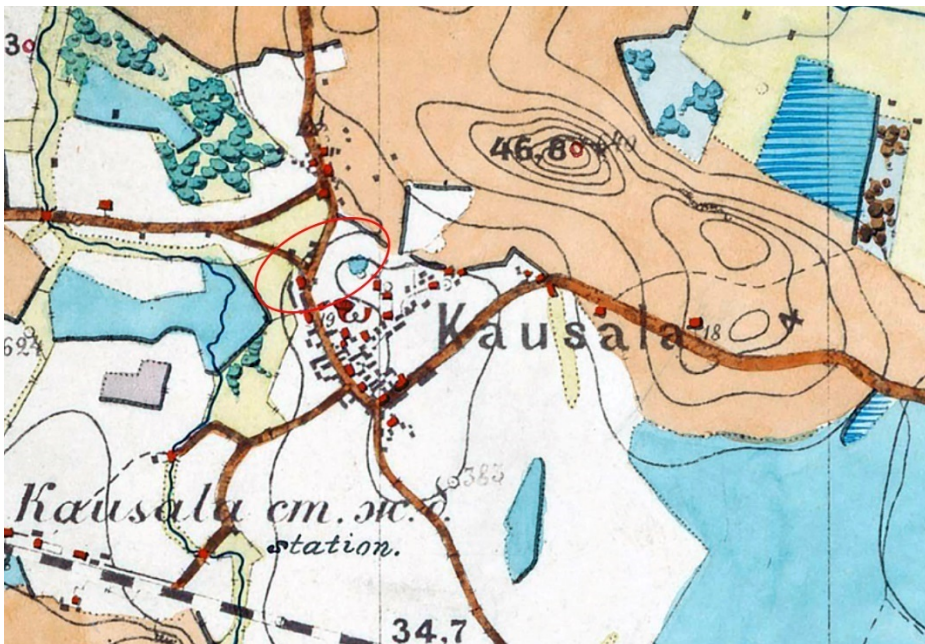
Liitteet: Karttaliite

Tiedoksi Museovirasto, Hämeen Ely-keskus

Karttaliite

Kausalan kylä Kuninkaan kartastossa (1776 – 1805).

Kausala vuoden 1875 kartalla. Kaavamuutosalue ympyröity.

LAHDEN MUSEOT

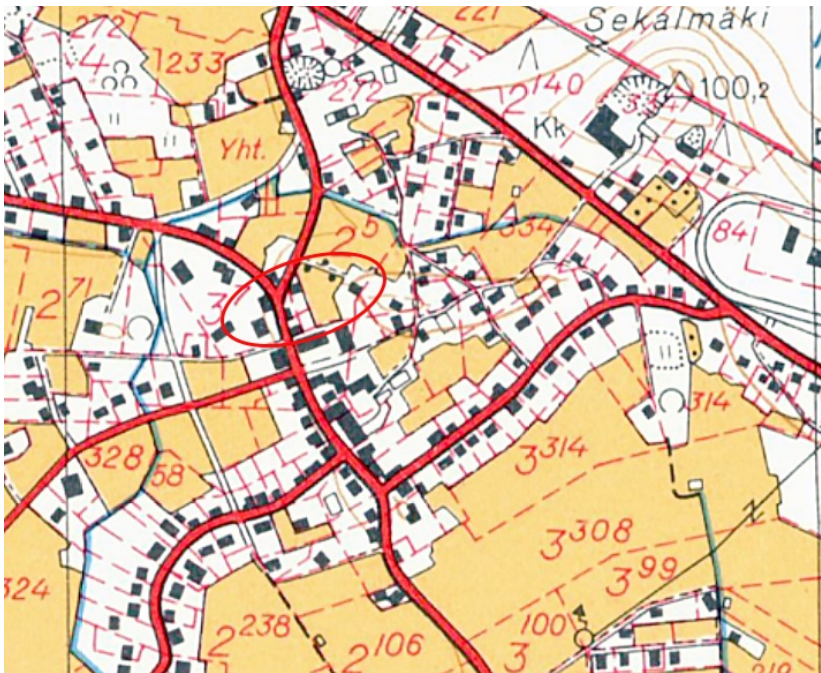
Lahti City Museums

Lausunto

D/1080/10.02.01.00/2022

15.3.2022

Alueellinen vastuumuseo

Kausalan keskus vuoden 1964 peruskartalla.